

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою
«Міжнародні економічні відносини»

На тему **«УДОСКОНАЛЕННЯ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ У
ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ»**

Виконавець:

студентка ЦЗВФН, 4 курс 13 група
Кочубей Уляна Олександрівна _____

/ підпис /

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Міндова Олена Ігорівна _____

/ підпис /

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. В умовах глобалізаційних перетворень та поглиблення взаємозв'язків між країнами, Україна, як країна з відкритою економікою, є її активним учасником. В умовах міжнародного руху товарів та послуг розширюються співпраця між суб'єктами господарювання, які розташовані в різних державах, а також взаємні валютні грошові вимоги та зобов'язання учасників міжнародних економічних відносин. Значну роль у організації та проведенні міжнародних розрахунків та платежів належить банкам, адже саме вони виступають як посередники, а, іноді й як основні учасники в зовнішньоторговельних угодах, забезпечуючи належний рівень їх виконання, мінімізацію ризиків зовнішньоекономічної діяльності, гарантуючи вчасне їх здійснення та оплату. Банки є невід'ємною ланкою, яка поєднує суб'єктів міжнародних розрахунків, а саме продавців і покупців тому що обов'язковістю розрахунків між двома контрагентами виступає безготівкова форма, а це можливо здійснити лише через систему кореспондентських рахунків банків. Обмін товарів та послуг українських суб'єктів господарювання з зарубіжними покупцями та замовниками, пошук інтересу до такого обміну створює необхідність в дослідженні різних форм міжнародних розрахунків при здійсненні експортно-імпортних операцій, можливості застосування тієї чи іншої форми на практиці, оформлення та проведення їх вітчизняними банками. Впровадження діджиталізації міжнародних розрахунків вітчизняними банками дає їм змогу оптимізувати витрати, збільшити продуктивність праці та якість обслуговування клієнтури в організації зовнішньоекономічної діяльності. Отже з усього наведеного вище можемо зробити висновок, що обрана тема дослідження в бакалаврській роботі є актуальною.

Внесок у дослідження організації зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності в Україні взагалі та зокрема оформленню міжнародних розрахунків зробило багато вітчизняних науковців. В проведеному дослідженні розглянути погляди на зазначені проблеми таких науковців як Банчук-Петросова О. В., Береславська О. І., Бурковська А. В., Васильчук І., Величко К. Ю., Житницька К., Гаркавенко В.І., Гладчук О.М., Грінько І. М., Давиденко О.А., Дячек В.В., Д'яконова І. І., Журавка Ф. О. Зянько В. В., Євтушенко В. А., Єпіфанова І. Ю., Єршова Г.В., Єфіменко Л. М., Ковальова Є. О., Колодізев О., Колосовська О.Д., Копчикова І.В., Коренева О.Г., Кузьміна О., Лункіна Т. І., Макаренко М. І., Мельничук Д. П., Міщенко В.І., Носач Л. Л., Оніщенко В.С., Руда О. Л., Слав'янська Н.Г., Ситник І., Смоляк В., Сотченко Є.В., Ткачук І.Я, Товкун І.М., Ушакова О.А., Харабара В.М., Шуміло О. С. Не зважаючи на значний обсяг досліджень, не достатньо ще приділяється уваги удосконаленню міжнародних розрахунків в умовах цифровізації банків.

Мета дослідження. Мета написання роботи полягає в проведенні теоретичного дослідження сутності міжнародних розрахунків, оцінки проведення їх АТ КБ «Приватбанк» та визначення шляхів їх подальшого удосконалення в діяльності комерційних банків.

Для досягнення мети у роботі поставлені певні **завдання**, а саме:

– розглянути поняття міжнародних розрахунків, їх сутність та форми;

- обґрунтувати роль банків в організації міжнародних розрахунків;
- дослідити нормативно-інституційне забезпечення здійснення міжнародних розрахунків в Україні;
- надати характеристику діяльності АТ КБ «ПРИВАТБАНК» у банківській системі України;
- провести аналіз валютних послуг АТ КБ «ПРИВАТБАНК» для суб'єктів підприємницької діяльності;
- здійснити оцінку організації проведення міжнародних розрахунків в АТ КБ «ПРИВАТБАНК»;
- визначити шляхи удосконалення міжнародних розрахунків в АТ КБ «ПриватБанк».

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес міжнародних розрахунків у банківській діяльності. **Предметом дослідження** є теоретичні та прикладні аспекти вдосконалення міжнародних розрахунків АТ КБ «ПриватБанк» в обслуговуванні зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності.

Методи дослідження. При написанні роботи використано загальнонаукові та спеціальні методи, такі як наукового пізнання, конкретизації, порівняльний, структурно-функціональний, групування та узагальнення, статистичного та економічного аналізу, графічні методи. Робота здійснена з використанням офісного пакету MS Office – Microsoft Excel.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові документи, монографічна та наукова література, Інтернет-джерела, статистична інформація Державної служби статистики України та Національного банку України, внутрішня інформація АТ КБ «Приватбанк» та ряду інших банків банківської системи України.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (51 найменування), двох додатків. Загальний обсяг роботи становить 100 сторінок. Основний зміст викладено на 64 сторінках. Робота містить 5 таблиць, 38 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ»** розглядаються сутність міжнародних розрахунків, її форми, нормативно-інституціональне регулювання, роль банків в організації міжнародних розрахунків.

У другому розділі **«АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ У КОМЕРЦІЙНОМУ БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»»** охарактеризовано діяльність АТ КБ «ПриватБанк», проведено аналіз валютних послуг банку для суб'єктів підприємницької діяльності, оцінена організації проведення міжнародних розрахунків в банку.

У третьому розділі **«РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»** обґрунтовано шляхи

удосконалення здійснення міжнародних розрахунків суб'єктами підприємницької діяльності в Україні та надані рекомендації щодо впровадження зарубіжного досвіду цифровізації розрахунків в АК КБ «ПриватБанк»

ВИСНОВКИ

Як підсумок можна зробити наступні висновки з дослідження.

З проведеного в роботі дослідження теоретичних основ здійснення міжнародних розрахунків комерційними банками України можна зробити наступні висновки:

1. Міжнародні розрахунки – це регулювання платежів та грошових вимог і зобов'язань, що виникають у зв'язку з економічними, політичними і культурними відносинами між юридичними особами і громадянами різних країн.

2. Форми розрахунків є регульовані нормами міжнародного приватного права умови платежу. В укладенні міжнародних угод українські підприємці зазвичай обирають наступні форми розрахунків для здійснення зовнішньоекономічної діяльності з іноземними контрагентами, такі як: документарний акредитив, інкасо, відкритий рахунок, аванс. Окрім зазначених, в інших країнах світу популярними в укладенні міжнародних угод є розрахунки векселями та чеками, банківський переказ, банківська гарантія

3. Міжнародні розрахунки учасників зовнішньоекономічної діяльності здійснюються через установи банків. В організації зовнішньоекономічної діяльності в державі комерційні банки виконують наступні дії: відкривають та ведуть валютні рахунки для експортерів та імпортерів для проведення міжнародних розрахунків; здійснюють покупку-продаж валюти для своїх клієнтів, що здійснюють ЗЕД; виступають посередниками в організації міжнародних розрахунків між експортерами та імпортерами через систему міжбанківських комунікацій.

4. Щоб здійснювати міжнародні розрахунки банки використовують: власні філія та відділення за кордом; кореспондентські відносини з закордонними банками. В сучасний період перекази коштів між банками при здійсненні міжнародних розрахунків здійснюються через комунікаційні платіжні системи. Однією з найбільш популярних і ефективних є система СВІФТ.

5. Міжнародні розрахунки потребують правового регулювання, тому що вони, як і будь-який вид правовідносин, повинні здійснюватись в відповідності з принципом законності, зазначеному в Конституції України.

Проведений аналіз організації міжнародних розрахунків у комерційному банку на прикладі АТ КБ «ПриватБанк» показав наступне.

1. Дослідження організації міжнародних розрахунків по банківській системі України проводилось на прикладі роботи державного АТ КБ «ПриватБанк». АТ КБ «ПриватБанк» є універсальним Банком з фокусом на роздрібний сегмент, що активно просуває послуги для малого та середнього бізнесу та вибірково працює в корпоративному секторі. Станом на початок 2024 року АТ КБ «ПриватБанк» був лідером на банківському ринку України по кількості клієнтської бази, обсягу активів, зобов'язань, впровадженню новітніх технологій. Зазначимо, що 43,6% прибутку банківської системи за 2023 рік складається з прибутку АТ КБ

«ПриватБанк». можна стверджувати, що на сьогодні АТ КБ «ПриватБанк» та ще кілька банків, в основному державних, є основою для банківської системи держави. На початок 2024 року 22% коштів в АТ КБ «ПриватБанк» українські бізнесмени зберігають на строкових депозитних рахунках в іноземній валюті. Дані кошти є основою для кредитування в іноземній валюті, банк пропонує корпоративним клієнтам різноманітні депозитні продукти. 78% коштів суб'єкти підприємництва зберігають на рахунках на вимогу. Саме ці кошти вони використовують для здійснення розрахунків при зовнішньоекономічній діяльності.

2. Для підтримки ЗЕД АТ КБ «ПриватБанк» надає: зручні сервіси «Приват24 для бізнесу»; вигідні тарифи без прихованих комісій; професійні безкоштовні консультації та персональний валютний менеджер; швидкі розрахунки з широкою кореспондентською мережею та SWIFT grі. Особливими послугами в підтримку експортерів в АТ КБ «ПриватБанк» є програма кредитування експортерів з частковим покриттям страховкою ПрАТ «Експортно-кредитне агентство» (ЕКА).

3. Найбільш розповсюдженою формою міжнародних розрахунків, що здійснюються через АТ КБ «ПриватБанк» є акредитивна форма. АТ КБ «ПриватБанк» має переваги серед інших банків в оформленні міжнародного акредитиву. Наступною формою розрахунків, яку використовують клієнти АТ КБ «ПриватБанк» є міжнародне інкасо - передача через банк фінансових і комерційних документів покупцеві проти платежу чи акцепту векселя продавця. Перевага АТ КБ «ПриватБанк» в оформленні міжнародного інкасо серед інших банків – підтримка клієнта на всіх етапах операції – від укладання контракту до отримання виручки. Для надійності ЗЕД-угод АТ КБ «ПриватБанк» надає своїм клієнтам банківські гарантії.

Аналіз стану міжнародних розрахунків в АТ КБ «ПриватБанк» свідчить, що вони організовані на доволі високому рівні, але на наш погляд потребують деякого удосконалення.

Рекомендовано для банків України здійснити перехід на повний електронний документообіг при проведенні міжнародних розрахунків. Крім цього необхідно налагодити уніфіковану та замкнуту систему, всередині якої учасники акредитивної угоди можуть обмінюватися документами для проведення їх перевірки на відповідність умовам акредитива та подальшим обміном платіжними документами. Прикладом такої системи може бути вже функціонуюча система TSU (trade service utility) SWIFT. Як альтернативний варіант можлива побудова системи на базі сучасної технології Blockchain.

Особливу увагу треба приділити сфері впровадження подібних до блокчейну технологій у платіжну індустрію, що дасть нові можливості й зробить доцільним розгляд впровадження аналогічної практики в національну платіжну систему. Отже, діджиталізація фінансового сектору, а саме міжнародних розрахунків, є важливою складовою частиною економічного розвитку більшості країн світу й може стати інституційним базисом сталого зростання бізнесу.

АНОТАЦІЯ

Кочубей У.О. «Удосконалення міжнародних розрахунків у діяльності комерційного банку».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024 р.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є процес міжнародних розрахунків у банківській діяльності.

У роботі розглядаються поняття, сутність, форми міжнародних розрахунків і роль банків в їх організації.

Проведено аналіз валютних послуг, що надає своїм корпоративним клієнтам АТ КБ «ПриватБанк» та оцінено організацію міжнародних розрахунків в банку.

Обґрунтовано шляхи удосконалення міжнародних розрахунків в АТ КБ «ПриватБанк» та по банківській системі України в цілому.

Ключові слова: банк, контракт, переказ, акредитив, інкасо, кореспондентський рахунок, удосконалення міжнародних розрахунків.

ANNOTATION

Kochubey U.O. "Improvement of international settlements in the activity of a commercial bank"

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 292 "International Economic Relations" under the educational program "International Economic Relations". – Odesa National University of Economics. – Odesa, 2024

The bachelor's qualification work consists of three sections. The object of the research is the process of international settlements in banking.

The work examines the concept, essence, forms of international settlements and the role of banks in their organization.

An analysis of foreign exchange services provided to its corporate clients by JSC CB "PrivatBank" was carried out and the organization of international settlements in the bank was evaluated.

Ways to improve international settlements in JSC KB "PrivatBank" and the banking system of Ukraine as a whole are substantiated.

Keywords: bank, contract, transfer, letter of credit, collection, correspondent account, improvement international settlements.